

1.2 Middelalderbyen

København som hovedstad: Den historiske bykerne inden for voldene.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter den ældste del af København, omtrent det område, der i sin tid var omkranset af middelaldervolden. En del af Middelalderbyen indgår også i kulturmiljø 1.10 Middelalderbyens universitetscampus og 4.20 Københavns forsyning.

Begrundelse

Middelalderbyen udgør et værdifuldt kulturmiljø, der fortæller historien om det ældste København og er central for byens egenart og identitet. Kulturmiljøet er karakteristisk med sine irregulære gader, de mange torve og pladser, markante enkeltbygninger, sammenhængende husrækker og karréstrukturen med tætbebyggede gårde.

Middelalderens København

Københavns historie kan føres tilbage til et lille fiskerleje i ca. år 700, der i slutningen af vikingetiden havde udviklet sig til en havneby med handelsplads. Biskop Absalon fik skænket byen i 1167, og efter hans død hørte den under bispestolen i Roskilde indtil 1417. Som resultat af bispestolens indflydelse blev der i middelalderen placeret flere kirker, klostre og gejstlige bygninger i København. I starten af 1200-tallet påbegyndtes et omfattende arbejde med anlæggelse af omkransende volde, som satte en grænse for byens fysiske udbredelse og over tid førte til en tæt bystruktur. Middelalderbyens nuværende gadenet blev i store træk fastlagt i 1300-1400-tallet, hvoraf det ældste eksisterende gadeforløb er Vestergade og Nørregade og ved deres kryds Gammeltorv, som var byens centrale markedsplads og rådhusplads. Andre centrale gader og pladser fra perioden inkluderer Østergade, Købmagergade og Amagertorv, hvor omegnens bønder solgte varer.

Ødelæggelse og genopbygning

Brandene i 1728 og 1795 samt Englændernes bombardement i 1807 medførte store ødelæggelser med efterfølgende genopbygninger. Som resultat er der udover de store offentlige byggerier fra Christian IVs tid kun meget få huse tilbage, som er opført før år 1700. Efter branden i 1728 blev der opført et stort antal såkaldte ildebrandshuse, dvs. grundmurede længehuse med gavlkviste. Derudover er en stor del af den nuværende bygningsmasse opført i årtierne omkring 1800 med klassicistiske præg. I de følgende århundreder er der sket byfornyelse og løbende udskiftninger i bygningsmassen, men den historiske struktur fremstår fortsat robust og aflæselig. Middelalderbyens karakter i dag er derfor i store træk et produkt af den middelalderlige gadestruktur og den fortrinsvis klassicistiske bebyggelse.

Bærende bevaringsværdier

- Middelalderbyens skala og tætte bebyggelsesstruktur, typisk i 4-5 etager med enkeltstående tårne og spir.
- Det sammenhængende, irregulære gadenet samt torve, pladser, gårdrum og passager.
- De fredede og bevaringsværdige bygninger samt kirker.

Sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart over for nybyggeri, som i omfang og skala ikke er tilpasset Middelalderbyens skala samt de historiske bygninger og byrum. Kulturmiljøets bygninger er, i det omfang de ikke er sikret gennem fredning og bevaringsbestemmelser, sårbare overfor om- og tilbygning, der ikke er tilpasset bygningernes oprindelige arkitektoniske udtryk. Byrummene er sårbare over for forandringer, herunder tilføjelser af byrumsinventar, skiltning og beplantning, der ikke er tilpasset kvarterets historiske helhedspræg.

Nuværende sikring

- Dele af Middelalderbyens bygninger og anlæg er fredede.
- Dele af Middelalderbyens bygninger er udpeget som bevaringsværdige i kommuneplanen.
- Der gælder særlige kommuneplanrammer for byggeriets tilpasning til de historiske omgivelser.
- Dele af Middelalderbyen er omfattet af byplanvedtægter og lokalplaner, der udpeger bevaringsværdig bebyggelse.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet er tæt bebygget, og der er begrænsede udviklingsmuligheder. Ny bebyggelse og omdannelse af bygninger og byrum kan ske, hvis det understøtter Middelalderbyens skala, struktur og helhedspræg. Der er et potentiale for at skabe bedre sammenhæng i området ved at arbejde efter en samlet plan for belægninger og byrumsinventar. Der bør i planlægningen gøres en indsats for at bibeholde passager og gårdrum og eventuelt gøre dem mere tilgængelige og synlige for offentligheden.

